

Jerome Rothenberg:

Shaking the Pumpkin ...

**Traditional Poetry of the Indian North Americas (Revised Edition),
Alfred van der Marck Editions, New York 1986 (Prva izdaja 1972)**

Shaking the Pumpkin je antologija poezije indijanskih ljudstev v Severni Ameriki. V njej je kot celota predstavljen avtentično ameriški del severnoameriške poezije, ki je ob literaturi evro-ameriške kulture ostal neznan, pozabljen ali celo zamolčan. Gre za prvi poskus te vrste. Pomeni pa izjemen dosežek in prispevek k poznavanju kultur(e) severnoameriških Indijancev. Delo nima velikega pomena le za poznavanje poezije, ampak sodi tudi med pomembnejše etnografske dosežke.

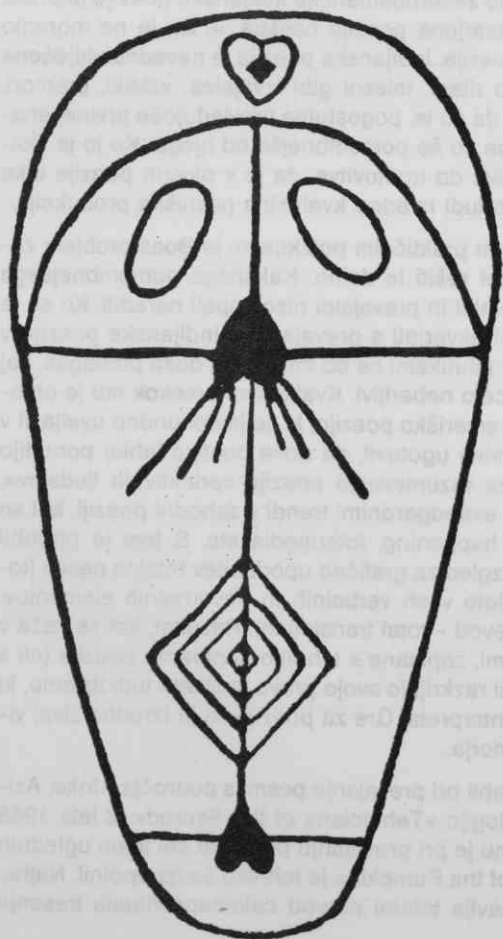
Že Franz Boas je v klasičnem delu Primitive Art posvetil nekaj prostora besedni ustni umetnosti »primitivnih ljudstev«. Proporcionalno jo je glede na likovno umetnost odpravil zelo na hitro. Nakazal pa je nekaj problemov, ki so imeli pionirski značaj in so relevantni še danes. Ob preučevanju pretežno severnoameriške indijanske poezije je prišel do sklepa, da sicer zamolčana in zanemarjena poezija obstaja, le da je ne moremo obravnavati z merili klasične evropske poezije. Indijanska poezija je navadno vključena v najrazličnejše rituale, spremljajo pa jo ritem, telesni gibi izvajalca, vzkliki, premori, onomatopoetski elementi itd. Ugotovil je, da so te, pogostoma prevladujoče prvine, enakovredne verbalnemu delu, mnogokrat pa so še pomembnejše od njega. Ko jo je Rothenberg ocenjeval s tega stališča je prišel do ugotovitve, da je v okvirih poezije tako imenovanih primitivnih ljudstev, nastajala tudi izredno kvalitetna pesniška produkcija.

Kljub teoretičnim ugotovitvam in nekaterim praktičnim poizkusom je Boas problem zapisovanja in prevajanja takšnih del uspel rešiti le delno. Kakšnega pomembnejšega premika v tej smeri tudi kasnejši raziskovalci in prevajalci niso uspeli narediti. Ko se je Rothenberg, kot sam trdi v uvodu, začel ukvarjati s prevajanjem indijanske poezije v angleščino, je uvidel, da si z dotedanjimi tehnikami ne bo mogel kaj dosti pomagati, saj so bili prevodi prepogosto slabi, mnogi celo neberljivi. Kvalitativni preskok mu je omogočil šele radikalno nov pogled na evro-ameriško poezijo, ki se je dokončno uveljavil v šestdesetih letih. Rothenberg je med prvimi ugotovil, da nove poetike lahko ponudijo dotedaj manjkajočo teoretsko osnovo za razumevanje poezije »primitivnih ljudstev«. Postavil je analogijo med le-to in novimi avandgardnimi trendi v zahodni poeziji, kot so konkretna, grafična in zvočna poezija, happening, intermedia etc. S tem je pridobil osnovo, tako za nov način recepcije, kot zgled za grafično upodobitev totalne pesmi (total poem – tako imenuje pesem kot celoto vseh verbalnih in neverbalnih elementov. Prevod, ki to celoto zajame, je totalni prevod – total translation). Rezultat, kot se kaže v antologiji, je osupljiv. Pred nami so pesmi, zapisane s tehniko konkretne poezije (ali s katero od drugih avandgardnih tehnik), ki razkrijejo svojo pravo kvaliteto tudi tistemu, ki jih ni spoznal direktno iz ust nativnega interpreta. Gre za poezijo, ki je izredno živa; vitalna – pogosto polna svojstvenega humora.

Tehniko totalnega prevoda je prvič uporabil pri prevajanju pesmi s področja Afrike, Azije, Amerike in Oceanije, zbranih v antologijo »Technicians of the Sacred« iz leta 1968 (tako tu, kot v »Shaking the Pumpkin«, mu je pri prevajanju pomagal cel team uglednih pesnikov in antropologov). V »Shaking of the Pumpkin« je tehniko še izpopolnil. Najradikalnejši primer njene uporabe predstavlja totalni prevod celotnega rituala tresenja

buče – Shaking the pumpkin – plemena Seneca. Zlasti pa je pomembno, da se poezija v njegovi knjigi pojavlja izključno kot poezija. Ne moremo je izvajati iz ostalih družbenih praks, kot je to navada, temveč velja prej nasprotno. Poleg tega pomeni zbirka zaradi sistematičnega pristopa do poezije in zaradi omejitve na področje Severne Amerike, pomemben prispevek k poznavanju indijanske kulture.

Antologija vsebuje stvaritve, ki so neposredni del kulturnega izročila, ustne avtorske in avtorske objavljene v katerem od indijanskih, španskem ali angleškem jeziku. Razvrščene so po »zvrsteh«, ne glede na regionalno–etnično poreklo, kar izraža avtorjevo prepričanje, da tvorijo ljudstva od Majev pa do Eskimov v osnovi enotno kulturo. Jedro tvorijo štiri poglavja, ki vsebujejo tisto, kar bi najlažje imenovali lirika. Poleg tega sta vključeni še poglavji z **opisi** »dramskih (ritualnih) dogodkov« in poglavje z miti o nastanku sveta. Zelo pomembni sta poglavji z razširitvijo poezije na neverbalna področja. Rothenberg namreč šteje za medij poezije tudi grafične, slikovne in konceptualne jezike, prav tako zvok, ki nosi pomen tudi izven polja govorenega jezika.

A MOON PEYOTE ALTAR

(by Enoch Hoag)

Caddo

